

Debatt i serien VÄGAR till fred, Mötesplats Göteborg, den 26 nov. 2015. Arrangör: Fredsam i Göteborg, ABF.

Jag har i detta referat tagit mig friheten att fetstila och kursivera viktiga argument i debatten. Detta för att läsaren på kort tid ska kunna se de viktigaste argumenten / karin utas carlsson

Alliansfrihet, Världlandsavtal, Nato-anslutning – Vad är bäst för freden?

Talare i panelen:

Henrik Edin, Liberalerna, ungdomsförbundet

Valter Mutt, utrikespolitisk talesperson för Miljöpartiet

Martin Hallander, Kristdemokraterna, utrikespolitisk talesperson för ungdomsförbundet

Ulf Bjereld, Socialdemokrater för Tro och Solidaritet. Dessutom prof. statskunskap, Göteborg

Moderator: Ianthe Holmberg, Fredsam

Före pausen hade alla i panelen egen talartid.

Henrik Edin

När man talar om säkerhetspolitik måste man utgå från hur världen ser ut. Det handlar om att skapa fred. Jag ska tala om varför vi bör gå med i Nato. ***Idag är Sverige inte direkt hotat av något land men det kan ändra sig efter, låt oss säga, 10-15 år. Vi har under hösten upplevt krig och stora flyktingströmmar. Detta påverkar hur vi ser på frågorna.***

Det finns två stycken säkerhetspolitiska frågor av vikt: 1. Syrien i söder och 2. Ukraina i öster. Dessa frågor är sammanlänkade. Ryssland bombar IS, islamisterna, i Syrien. Ryssland agerar inte utifrån den logik vi brukar anför! (Mitt utropstecken för det handlar om maktpolitik och egna intressen precis som i västblocket.) ***Ryssland bedriver en "salamikrigsföring"***. Man tar bit efter bit. Nu drar man uppmärksamheten från Ukraina genom att intervensera i Syrien. (Detta möte inträffar efter IS:s attack i Paris den 13 nov., min anmärkning.) Det är ***ett auktoritärt, hotfullt agerande.***

Vi måste sända signaler dit (till Ryssland). Det finns en gräns. Baltstaterna är inklämda i Ryssland (Kaliningrad i söder). ***Om Sverige vägrar hjälpa till ligger Baltstaterna i ett risigt läge.*** Nato är det bästa organ vi har även om inte allt de gjort är bra, och ***Nato garanterar freden i regionen.***

Martin Hallander

Säkerhetspolitik är viktigt. Min mor kom som politisk flykting från Polen för 35 år sedan. Hon hade varit aktiv i Solidaritet. Några år efter hennes flykt föll Sovjetunionen.

1994 ingick Sverige i Partnerskap för fred (Nato, Ryssland m fl länder ingår, min anm.) för internationell krishantering. ***I dagsläget har Sverige ett väldigt nära samarbete med Nato.*** Sverige har deltagit i krigen i Libyen (flyg), Afghanistan och Kosovo. Vi har deltagit i fler Natoleda insatser än vad många länder som är medlemmar i Nato har gjort.

Sverige är också med i EU och dess Solidaritetsförklaring (Lissabonfördraget 2009). **Redan i dag bygger vår säkerhetspolitik på samarbete med andra länder.** Vi har åtaganden att hjälpa till.

Det är ett **nytt säkerhetsläge sedan Ryssland 2014 annekterade Krim och deltar i krigföringen i delar av Ukraina. Det är länder vi vill försvara och länge har försvarat. Ett svenskt närmande till Nato gör området säkrare.** Det är "ett svart hål" i Östersjöregionen. **De baltiska staterna är utsatta.** Det geopolitiska läget här har förändrats. Sverige kommer inte att hålla sig passivt om det blir krig i baltstaterna. Då är det bättre att vara med i Nato där vi också kan få skydd om vi blir attackerad. **Sverige är i dagens läge inte alliansfritt.** För två månader sedan ändrade sig Kristdemokraterna och är nu för ett medlemskap i Nato. Det säkerhetspolitiska läget kräver det.

Ulf Bjereld

Sverige har levt i fred i 200 år (med sina grannländer) och det är unikt för ett europeiskt land. I alla andra länder har man ett kollektivt minne av en eller flera nära släktingar som dött i krig. **Alliansfriheten förknippas med denna historiskt långa period av fred.** Militär alliansfrihet ger den största styrkan. Den ger Sverige **handlingsfrihet** på ett sätt som inte en allians med Nato skulle ge. EU-medlemskapet kringskar visserligen men inte lika mycket och på samma sätt. **Jag har svårt att se i vilket säkerhetspolitiskt läge som ett Nato-medlemskap skulle kunna vara till nytta.** Putins Ryssland är visserligen aggressivt men det är ingen ändring gentemot tidigare. Sovjetunionen var mycket starkare militärt än vad Ryssland är idag.

Ett medlemskap i Nato skulle öka krigsriskerna i Sverige.

Ett medlemskap i Nato skulle medföra att **Sverige ofrivilligt skulle dras in i Natos kärnvapendoktrin.** Nato utesluter inte ens ett första angrepp med kärnvapen ("first-use"). Ett medlemskap i Nato skulle medföra risk för kärnvapen på svensk mark. Sverige har under decennier fört en aktiv politik mot kärnvapen.

Att stå utanför Nato innebär inte att vi inte kan hjälpa till. **Alliansfrihet är inte ett uttryck för isolationism.** Vår utrikespolitik under -60- -70-talen var inte isolationistisk. Handlingsfriheten är viktig. Vi måste få bestämma själva hur vi ska handla.

Valter Mutt

Som utrikespolitisk talesperson för Miljöpartiet sitter jag i utrikesutskottet. Vi säger Nej till Natomedlemskap. **Vi vill att Sverige fortsatt ska vara alliansfritt. Det står också i regeringsförklaringen** (Socialdemokraterna och Miljöpartiet, min anm.). Det innebär ingen förnyelse i positiv riktning att bli medlem i Nato. **Nato har bombat fram ett kaos** i Afghanistan, Syrien och Libyen. Vi har i Utrikesdepartementet **arbetat för kärnvapenedrustning och vi vill se mer av det.** Man kan inte bomba fram demokrati.

FredsInstitutet SIPRIs forskare visar hur **man kan lösa konflikter utan våld.** Det finns för få kvinnliga fredsmedlare. Jag tycker "mellanfolklig" är ett fint ord som används av våra grannländer. Vi vill se en fredsenhet på Utrikesdepartementet.

Vi lever i ett område med växande spänningar. Ryssland består av mer än **en** person. Det är 140 miljoner invånare i Ryssland.

ICLD, Internationellt centrum för lokal demokrati. (Sveriges kommuner och landsting är huvudmän i denna organisation som finansieras av SIDA. Syftet är att "med fokus på individens fri- och rättigheter" stärka lokala och regionala politiskt styrda organ i den svenska regeringens prioriterade samarbetsländer, min anm. info via Google.) Det handlar om kommunalt partnerskap i utvecklingsländer. **Viktigt att kontakterna med Ryssland på lokal nivå utökas i en situation när spänningen i vår region växer.** I Norge arbetar man regionalt, t ex med Murmansk.

Det är 28 medlemsländer i Nato. 27 av dem är mycket mindre än det 28:e, d.v.s. USA. **Överbefälhavaren kommer alltid ifrån USA.** USA är inte medlem i Internationella Brottmålsdomstolen eftersom det inte skrivit under avtalet. USA har inte heller skrivit under förbudet emot landminor.

FNs kommissionär för mänskliga rättigheter har talat om USAs **drönarkrig** som folk-mord. **Som en del i Nato blir vi ett led i övertramp vad gäller mänskliga rättigheter.** (Redan idag deltar Sverige i drönarkrigen genom sin nedladdningsstation NEAT – North European Aerospace Test range – och överförande av information till USA samt utprovning av den stora drönaren Neuron i oktober i år, min anm.).

I våras kom en rapport om CIAs alla övergrepp på mänskliga rättigheter, främst tortyr. Den var 6 000 sidor lång.

Min far kom från Estland. **Sverige och Finland behövs som buffert mellan Nato och Ryssland. Om vi går med i Nato ökar spänningen i hela världen.** Vårt medlemskap skulle gynna bakåtsträvande element.

Därefter ger moderator åter ordet till panelen för repliker.

Erik Ryssland styrs av Putin. Vi går inte med i Nato för att vara USAs lakejer. Vi skulle som medlemmar inte dras iväg såsom vid kriget i Vietnam. **Trots att Norge var med i Nato kunde de agera medlare i Osloprocessen** (Israel – Palestina-konflikten, min anm.) **Vi har nedmonterat vårt försvar. Mindre resurser kommer att läggas på försvaret om vi blir medlemmar i Nato.** (Pga tidsbrist blev han inte emotsagd på denna punkt. Faktum är att vid Natomedlemskap krävs 2% av BNP vilket skulle fördubbla våra utgifter, något som bl.a. framhålls i antologin "Bevara alliansfriheten – Nej till Nato-medlemskap", min anm.)

Martin EU-samarbetet hindrar vår handlingsfrihet redan idag. Norge är ett Nato-land, men ändå självständigt. **Vår självständiga utrikespolitik förhindras inte.** Ryssland har hotat de baltiska länderna vid ett flertal tillfällen. **Nato fungerar tillsammans med självständiga länder. Konsensus krävs för beslut där. Nato har numera en annorlunda krishantering än förut. De här länderna delar våra värderingar.** Redan idag säger vi att vi ska hjälpa till när det behövs. **Alliansfriheten är död.**

Nato fungerar som en "brandförsäkring". Man kan inte gå med när det redan brinner.

Ulf Min fråga lyder: ***I vilket säkerhetspolitiska läge skulle Nato-medlemskap hjälpa?*** Jag har ännu inte fått svar på den frågan. Du, Martin, säger att vi delar fundamentala värderingar. Hur stark är den här värdegrunden? Jag tänker på Ungern, t ex.

Norges förtjänstfulla medlingsarbete i Osloprocessen möjliggjordes genom att de inte var medlemmar i EU.

Martin (svarar på frågan om i vilket utrikespolitiskt läge som svenskt medlemskap i Nato skulle hjälpa.) Vi måste tänka i förväg. Ukraina-problemet innebär ett hot även mot oss.

Vi är redan medlemmar i EU och vi kan påverka.

Nato har ett råd när det gäller kärnvapenfrågan. ***Det är ett enormt värde att vara medlem och sitta med i det rådet och påverka.*** (Skratt i publiken.) Lissabonfördraget är något att hålla sig till.

Valter Ja, Osloförhandlingarna är ett vackert exempel på försök. Under Vietnamkriget låg Nato-länderna tysta som möss. Polen höjde rösten. I Sydafrika stödde Sverige Mandela medan han satt på Robben Island. Sverige blir inte trovärdig som medlare om vi är med i Nato.

I Kinesiska sjön är det ökande spänningar. ***Kärnvapen är en oerhört allvarlig fråga.*** USA har sagt upp ABM-avtalet (Anti-Ballistic Missile Treaty från 1972). När USA har en förstaslagsförmåga sänker det säkerhetströskeln för omvärlden. ***Vi blir måltavla på ett annat sätt när vi är med i Nato.***

Erik Större säkerhet om vi inte är med i Nato! Det är en ren SLUMP. ***Alliansfrihet garanterar inget om stormakterna står emot varandra.*** Situationen har trappats upp redan det senaste året. ***Ryssland kränker Sveriges gränser*** i Östersjön. Vi behöver ha en ***säkerhetspolitik som är trovärdig*** och det får vi som medlemmar i ***Nato som består av demokratiska länder.*** Det handlar också om ***solidaritetshandlingar mot Baltikum.***

Ulf Det gäller vad som är bra för Sverige och för världen. Vad skulle bli bättre med ett medlemskap? Skulle Sverige verkligen ha gått med i Västmakternas krig under Andra Världskriget? ***Jag är övertygad om att neutrala stater behövs. Dessa bidrar till avspänning. Om Sverige hade gått med hade inte spänningen blivit mindre*** under Kalla Kriget. Jag tror ingen historiker skulle anse det.

Martin När det gäller Ukraina är ***Nato en försäkring för oss.*** Medlemskap gynnar freden i vårt närområde.

Valter ***Lissabonfördraget talar om stöd, ej militärt stöd.*** Det var ett avgörande misstag att Nato inte upphörde när Warsawapakten upplöstes. Eisenhower höll ett avskedstal när han avgick. Han talade om ***det militärindustriella komplexet*** och varnade för det.

Putin hade för några år sedan fallande stöd. Sedan kunde han peka på ***Natoinringningen av Ryssland.*** Så kunde han motivera upprustningen av Ryssland. Ändå ***spenderar***

Nato 10 gånger så mycket pengar på rustningar som Ryssland. Om Nato sätter sin gräns i Finlands östliga gräns (mot Ryssland) ökar Putins stöd.

Ulf Sverige är ej alliansfritt, men **militärt alliansfritt**. Det är en stor skillnad. Vi har **inte** bundit upp oss att ge militärt stöd. Däri består vår alliansfrihet.

Martin Artikel 5 i Nato-stadgan medger en viss frihet att avgöra vad som är nödvändigt. Även enligt Solidaritetsförklaringen (Lissabonfördraget) kan det bli nödvändigt att använda militär. **(Ryssland) hotar Baltikum och Ukraina för att de vill ingå i samarbeten som de uppfattar som bäst.**

Erik **Vår säkerhetspolitik ska inte göra sig beroende av rysk säkerhetspolitik.** Konspirationsteorier är ej seriöst. Vi ska ej fastna i sådant. (Här är jag osäker på vad han syftar på i debatten. Jag har inte antecknat tecken på sådana och minns inte heller att något i den riktningen är sagt, min anm.)

FRÅGOR

A-L BJ Vi från IKFF har drivit frågan om **fredsparlament** och är glada att MP är inne på samma linje.

Valter Ja, det var en enskild riksdagsmotion av mig. Bara små nationer har fredsdepartement, Costa Rica och små ö-nationer. MP som parti har ännu inte tagit ställning för det.

SB Jag kom från Skopje 1964 efter en stor jordbävning. Ingenstans finns den här friheten som i Sverige. Den ska vi vara rädda om. Nato är inget att tänka på!

Erik Vi vill ha frihet i Sverige. Norrmännen är inte mer ofria än vi.

A-M O Om vi skriver på Världlandsavtalet hur blir det med kärnvapnen? Vad säger era partier?

Martin: Jag tror inte Kristdemokraterna tillåter kärnvapen (i Sverige).

Ulf Jag tror inte Socialdemokraterna skulle tillåta kärnvapen men det är en oklarhet i Världlandsavtalet som inte nämner kärnvapen (alltså inte utesluter dem). Det måste tydliggöras i avtalet (om det ratificeras i riksdagen i vår).

Vi har tagit smygande steg mot Nato. Det är ett demokratiskt problem. Underskriften var bara någon vecka före valet (2014, det var vid Nato-mötet i Wales, min ant.) **Vid ratificeringen av avtalet nästa år behövs ett undantag för kärnvapen, också när det gäller att Sveriges territorium ska kunna användas mot tredje man.**

H **Om skärgårdsuppropet.** Det handlar om ökade Natoövningar i en stadsdel i Göteborg. Kommunfullmäktige har sagt Nej. De har godkänts av Länsstyrelsen. Miljödomstolen har hänskjutit det till regeringen. Länsstyrelsen kallar det för en "mindre fråga"! Det saknas öppenhet gentemot medborgarna. Här kommer inte företrädare för alla partierna. Jag antar att alla har blivit inbjudna (svar: Ja) och ändå är detta en så viktig fråga. Det

är ett demokratiskt problem. Tack till er som kom! Hur ställer ni er till att se internationella övningar som en mindre fråga?

Erik Jag är uppvuxen på Styrso. Man känner när granaterna briserar. Varför övningar just i södra skärgården? Det finns ju mycket kust. Jag ser dock inte problemet med internationella övningar jämfört med nationella. Vi har en *representativ* demokrati. Det är viktigt framför allt när det gäller säkerhetspolitiken.

JR Samtliga partier i Göteborg har sagt Nej.

Martin KD har varit kritisk till ökningen av dagar. Problem när lokala politiker ej blir lyssnade till.

Ulf Jag kan inte frågan.

Valter Jag har haft kontakt med dig. Kan bara instämma. Försvarsminister Tolgfors fick frågan om han kunde granska om fartyg inte har kärnvapen ombord. Han sa: "Jag utgår ifrån det."

M Jag har också ringt. Det är dags att tänka om! Ni borde skämmas! Det gäller jordens överlevnad! Vi borde backa och göra om! Denna unga generation. Vi måste komma ur vapenträsket. (Hon nämnde också miljön/klimatet, men jag antecknade inte. Hennes upprördhet var stor.)

Erik Vi blev inbjudna att tala om Nato och då blir det mycket om vapen och bombningar. Miljöpolitik är mycket viktigt. ***Man borde tala mer om miljön som en säkerhetsfråga. Ett nytt säkerhetsbegrepp behövs.***

Martin ***Jag håller med.***

GW Du har alldeles rätt (Marie). ***Mänsklig säkerhet löses ej med militära medel. Nato gör ingen nytta för säkerheten.*** Om Sverige går med då kommer vi inte undan att delta. Detta är inte överenskommet med svenska folket och det är tveksamt hur det är med riksdagen. ***Ett isolerat anfall av Ryssland på Sverige är otänkbart. Risken blir mycket större om vi är med i Nato.***

Martin ***Det här är kortsiktigt tänkande. Säkerhet måste byggas på långsiktighet.*** Vi är solidariska och Östersjöländerna får inte bli lämnade.

Erik. Vårt Natomedlemskap skulle innebära en signal att det kostar (att angripa oss). Man vet ej hur Putin kan reagera. Han drar sig inte (för något) om han tror han kan vinna. Han är inte intresserad av fred.

KU Marie har rätt! Vad tror ni egentligen krig beror på? Det handlar om rädsla. Man ska inte hota, då sker en upptrappning. Vi ser den idag, upptrappning på båda sidor, Nato och Ryssland. Det finns stora likheter lokalt och globalt i hur konflikter uppstår och utvecklas. Konflikter mellan stater liknar konflikter mellan personer. ***Använd kunskaper som finns i konstruktiv konflikthantering!***

Martin Nu är det annorlunda krig. **Ukraina har rätt att göra det som de vill, det är en demokratisk rättighet.** Jag kan inte försvara att vi ska vika ner oss. Georgien ett annat exempel, och de baltiska staterna. (Han svarade inte på frågan "Varför blir de krig".)

Ulf Krig är politikens yttersta medel. Krig innebär ett misslyckande. Det handlar om liv och död för människor. **Vi tenderar att demonisera motståndaren. Man måste förstå motståndaren.** Varför är stödet för Putin så starkt? Det är inte bara en fråga om propaganda. Man måste väga in den historiska kontexten.

Valter Jag håller med om det. När man försöker förklara ses det som att man försvarar men det är en annan sak. Vi behöver mycket mer kontakt. **Säkerhetspolitik är väldigt mycket mer än försvarspolitik.** Ja, ett fredsministerium skulle kanske kunna vara till nytta.

CÖ Jag samlar namn mot Världensavtalet. 99% av invandrarna säger att de inte vill vara med i Nato. **Nato har förstört deras land, säger de.** 1-2 miljoner människor har dödats. 60 miljoner är på flykt.

EL När det gäller Världensavtalet vad anser ni i era partier om den demokratiska processen? **Hur är avtalet förankrat i era partier?**

CM 25 senatorer och generaler har sagt: "What's the purpose"? Det är en hegemoni i världen. Finns det en strävan i Natoländerna att agera självständigt? **Är det USA som vill att Sverige ska gå med i Nato?**

Publ. **Flyktingar, det är en miljöfråga. När Sverige och Finland ej är med i Nato utgör vi en buffert mellan blocken.** När Warsawapakten -91 upplöstes fanns ett muntligt löfte att Nato ej skulle expandera österut i det gamla sovjetiska intresseområdet. Så har vi **vapenhandeln.** Min fråga är "Hur står partierna i Skärgårdsfrågan?"

Publ. **USA har deltagit i och startat krig varenda dag sedan Andra Världskriget.** Man har bombat ner Syrien utan att vara inbjuden.

Publ. **Mänsklig säkerhet får man bara om man samarbetar med sina grannar och löser konflikter.** Hur många tror ni visste vad Världensavtalet var när man skrev under det? Hur jobbar man som en representativ politiker egentligen? Ni använder demokrati på ett slarvigt sätt.

TM Sverige köper välj olja från Ryssland?

PANELENS AVSLUTANDE RUNDA

Planen från moderatorn var att de sista frågorna skulle besvaras vid den här avslutande rundan.

Erik Om Ryssland inte vill sälja olja kan man köpa från annat håll. (rop: ISIS!) **För få människor engagerar sig i arbete i politiska partier.** Jag ser med fasa hur världens största ekonomi (Kina) är en diktatur. USA har visserligen gjort en massa dåliga saker men då Kina ersätter USA i världspolitik är det skrämmande. Det handlar inte om att vi vurmar för krig. När det gäller IS gäller det försvar för de mänskliga rättigheterna. Om

militärmakt krävs så måste den användas. Man ska inte låta sig köras över. Dialog löser inte det.

Martin Jag skulle gärna prata mer säkerhetspolitik. Jag älskar att prata om det. **USA: det är mycket man kan vara kritisk emot. Men det finns opposition där.** USA har frihandelsavtal. **Handel är det bästa som finns för att förebygga krig.** (Ingen tid för att ta upp TTIP, min anm.) Det är inte rätt att attackera andra länder eller sin egen opposition. Det finns en demokratisk möjlighet att påverka USA.

Ulf: **Starka krafter i USA vill att icke-medlemmar ska gå med i Nato.** Det finns olika synpunkter. Jag tror att Socialdemokraterna kommer att rösta Ja till Världlandsavtalet. Jag vill försöka modifiera avtalet. **Folk känner inte till avtalet.** Hur göra så att det blir känt? Partierna är i kris. Medlemsantalet har på 20 år halverats. Ur den synpunkten är det kris för demokratin. Vi lever i en tid där människor engagerar sig i enskilda frågor. Partierna måste anpassa sig för att få medlemmar. Till folk utanför partierna vill jag säga: Gå med i partierna!

Valter räknar upp en rad demokratiskt valda presidenter och premiärministrar som störtats av USA, ex. Allende i Chile och Mossadeq i Iran. Världlandsavtalet ger mig huvudbry. Vi gav ju olika besked i valrörelsen MP och S. **Det borde ha gjorts en säkerhetspolitisk analys.** T ex: Försvagar Världlandsavtalet vår alliansfrihet? **Ju viktigare fråga desto tystare är det.** Under sommaren lämnades propositionen till remissinstanser men ej till fredsrörelsen. En möjlighet är återremiss för få tid att belysa frågan demokratiskt.

Därefter tackades panel och publik.

Vid pennan

Karin Utas Carlsson för Fredsam